

Х. Є. Подвірна – кандидат географічних наук, старший викладач кафедри міжнародної економіки та інвестиційної діяльності Львівського інституту економіки і туризму;
В. С. Грицевич – кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка

Міжнародний туризм у Карпатському регіоні України: регіональні аспекти та розвиток

Роботу виконано на кафедрі міжнародної економіки та інвестиційної діяльності ЛІЕІТ та кафедрі економічної і соціальної географії ЛНУ ім. І. Франка

Висвітлено сучасні регіональні та динамічні аспекти міжнародного туризму в Карпатському регіоні України. Здійснено аналіз динаміки обсягу міжнародного туризму у цьому регіоні за 2000–2010 рр. в розрізі кожної з адміністративних областей, що утворюють регіон, а також величини вітчизняних туристів, які здійснювали подорожі за кордон. Виділено адміністративні області, які мають середню та високу частки туристів, які здійснювали подорожі за кордон. Проведено порівняльну характеристику зазначених показників із показниками 2004 р. Наведено порівняльні структурні діаграми туристичних потоків областей Карпатського регіону України.

Ключові слова: регіон, туризм, міжнародний туризм, туристичний бізнес, внутрішній туризм, Карпатський регіон України.

Подвірна Х. Е., Грицевич В. С. Международный туризм в Карпатском регионе Украины: региональные аспекты и развитие. Отражены современные аспекты развития международного туризма в Карпатском регионе. Осуществлен анализ динамики объема международного туризма в этом регионе за 2000–2010 гг. в разрезе каждой из административных областей, которые образуют регион а также величины отечественных туристов, которые осуществляли путешествия за границу. Выделены административные области, что имеют среднюю и высокую части туристов, которые осуществляли путешествия за границу. Проведена сравнительная характеристика отмеченных показателей с показателями 2004 г. Приведены сравнительные структурные диаграммы туристических потоков областей Карпатского региона Украины.

Ключевые слова: регион, туризм, международный туризм, туристический бизнес, внутренний туризм, Карпатский регион Украины.

Podvirna H. E., Grytsevych V. S. International Tourism in Carpathian Rgion of Ukraine: Regional Aspects and Development. In the article the modern aspects of development of international tourism are reflected in the region of Carpathians. The analysis of dynamics of volume of international tourism is carried out in this region for 2000-2010 in a cut each of administrative areas which form a region and also sizes of home tourists, which carried out trips foreign country/pl. Administrative areas, which have middle and high part of tourists which carried out trips foreign country, are distinguished. Comparative description of the marked indexes is conducted with the indexes of 2004. The comparative structural diagrams of tourist streams region of Carpathians of Ukraine are resulted.

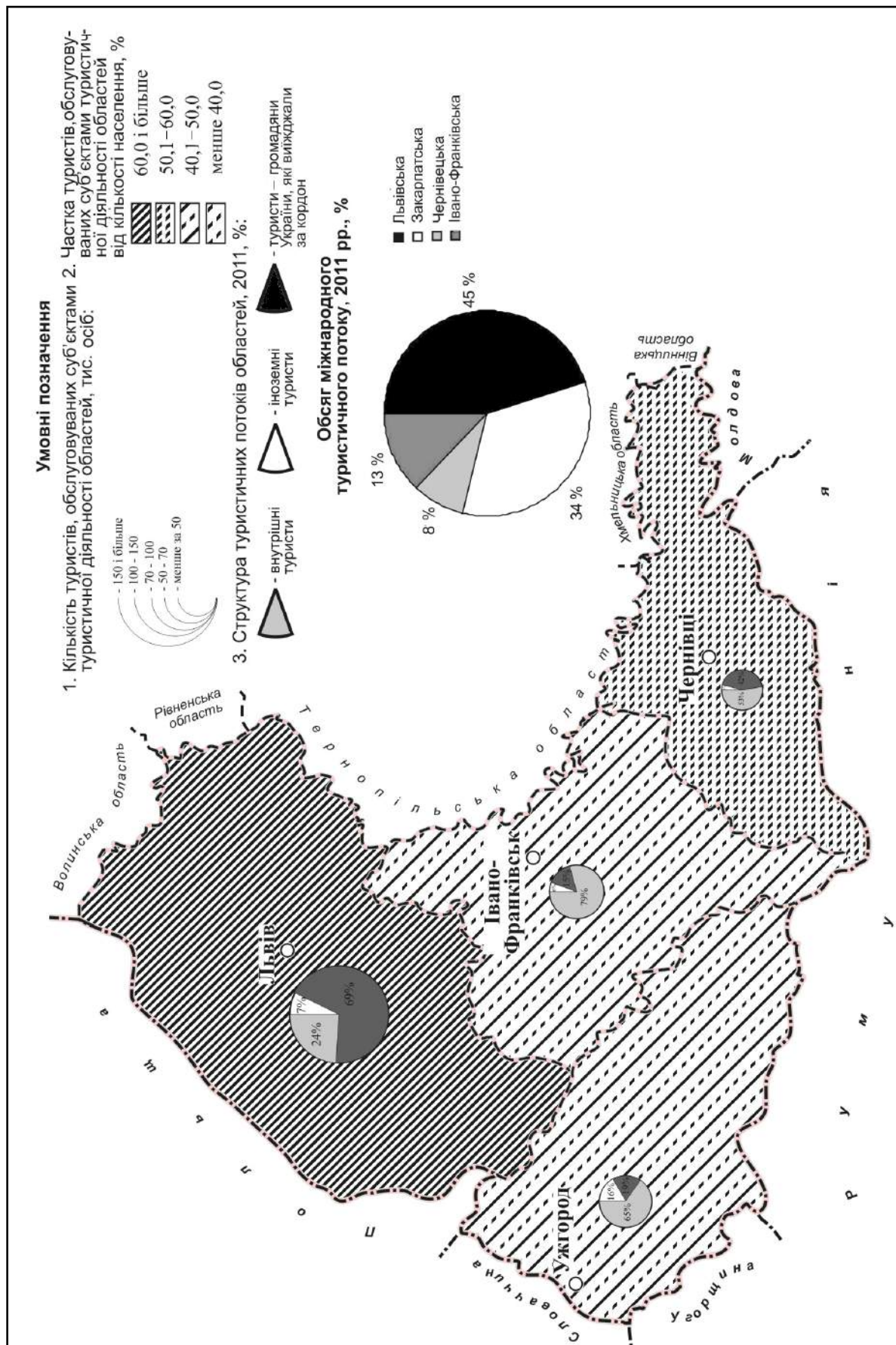
Key words: region, tourism, international tourism, tourist business, internal tourism, region of Ukrainian Carpathians.

Постановка наукової проблеми та її значення. В епоху ринкових трансформацій національного господарства, міжнародний туризм є одним із перспективних напрямів економічної діяльності країни та її регіонів [5]. У результаті аналізу географічних, економічних й екологічних факторів можна зробити висновок про те, що територія Карпатського регіону на етапі становлення державності та виходу України на світову арену має унікальний шанс стати своєрідним полігоном, де ефективна економічна політика може вигідно поєднати регіональні, державні й міжнародні інтереси держави [1]. Розвиток регіонального туристичного бізнесу в Карпатському регіоні сприятиме створенню спеціальних малих і середніх підприємств, а також активізації та стимулюванню роботи цілої мережі галузей народного господарства: будівництва, торгівлі, сільського господарства, виробництва товарів народного споживання, транспорту й зв'язку, формуванню сучасної кадрової політики в регіоні та поетапному виходу регіонального туристичного бізнесу як на загальнодержавний, так і на світовий рівень туристичних послуг [3]. У зв'язку з цим постає завдання виявлення основних перспективних напрямів розвитку міжнародного туризму та сучасних аспектів туристичної діяльності в Карпатському регіоні.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Міжнародну туристичну діяльність у Карпатському регіоні вивчали багато дослідників. Їй присвячено низку публікацій. Автори переважно розглядають перспективні напрями розвитку міжнародного туризму в Карпатському регіоні та аналізують туристично-рекреаційний потенціал Українських Карпат як вагомий фактор активізації туристичного бізнесу [3], пріоритети, що складають основу розвитку міжнародної туристичної політики, перспективні напрями розвитку міжнародного туризму в Карпатському регіоні, аналіз туристично-рекреаційний потенціалу Українських Карпат [6], особливості розвитку туристичного бізнесу в Карпатському регіоні [5]. Окрім цього, різні автори розглядають суспільно-економічні й природні ресурси розвитку рекреаційної індустрії в Карпатському регіоні та мотиви необхідності швидкого розвитку регіону в напрямі курортної індустрії [2, 25], розкривають ресурсний потенціал і проблеми розвитку туризму регіону Українських Карпат [4] та висвітлюють основи перспективного розвитку рекреаційної індустрії в Карпатах [1].

Мета статті полягає в розкритті сучасних територіально-часових аспектів міжнародного туризму в Карпатському регіоні України, виявленні головних сучасних та перспективних напрямів міжнародного туризму в цьому регіоні. У такому контексті доцільно вказати основні **завдання**, які розв'язувалися в дослідженні: просторова характеристика міжнародних туристичних потоків; виявлення сучасних аспектів розвитку міжнародного туризму; вивчення головних цілей відвідування туристів областей Карпатського регіону (на прикладі 2010 р.).

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Один із регіонів, у якому вже є певна туристична інфраструктура, – це Карпатський. Його туристично-рекреаційний потенціал у поєднанні з вигідним географічним положенням, досить розвинутою транспортною мережею – важлива передумова заохочення іноземних туристів до відвідань Карпат.

Характеристика особливостей туристичної діяльності Карпатського регіону охоплює аналіз кількості внутрішніх туристів, розвиток іноземного туризму в регіоні, потоків туристів у цілому, які відвідували зазначений регіон, стану й рівня подорожей за кордон туристів – громадян України – із цього регіону.

Серед областей Карпатського регіону України Львівська область є лідером як за абсолютною чисельністю туристичних потоків (рис. 1), так і стосовно населення області. Вона ж є лідером за

кількістю (та часткою) туристів, які виїжджали за кордон. За часткою прибулих іноземних туристів виділяється Закарпатська область, а за часткою внутрішніх туристів лідирує Івано-Франківська область.

Частка туристів, які виїжджали за кордон, від загальної кількості населення окремих адміністративних областей у Львівській [7], Івано-Франківській та Чернівецькій областях становила 1,0–2,0 %. Частка внутрішнього туристичного потоку від загальної кількості туристів у Карпатському регіоні, відповідно, склала 25,4 % (Львівська обл.), 24,5 % (Івано-Франківська обл.) та 22,3 % (Чернівецька обл.). Значно нижчими значеннями цих показників характеризується Закарпатська область. Частка туристів, які виїжджали за кордон, від загальної кількості населення не перевищує 1,0 %, а частка внутрішнього туристичного потоку від загальної кількості туристів у Карпатському регіоні – 19,6 %..

Варто зазначити, що динаміка кількості внутрішніх туристів у Карпатському регіоні за 2000–2010 рр. мала доволі значні коливання. Упродовж 2000–2004 рр. значення показника внутрішніх туристів у регіоні коливалось у межах 160–195 тис. осіб. Доволі різке збільшення цього показника відбулося протягом 2006–2009 рр. (258–619 тис. осіб). 2010 р. характеризувався різким зменшенням динаміки кількості внутрішніх туристів (до 150 тис. осіб) (рис. 2). Основну частку значення цього показника складають показники динаміки туристичних потоків внутрішніх туристів Львівської [7] та Івано-Франківської областей (відповідно, 27,6 % і 26,7 %), хоча зниження рівня цього показника відбулось і на територіях названих областей. Добре помітна кореляція в часі кількості внутрішніх туристів із кількістю обслужених туристів.

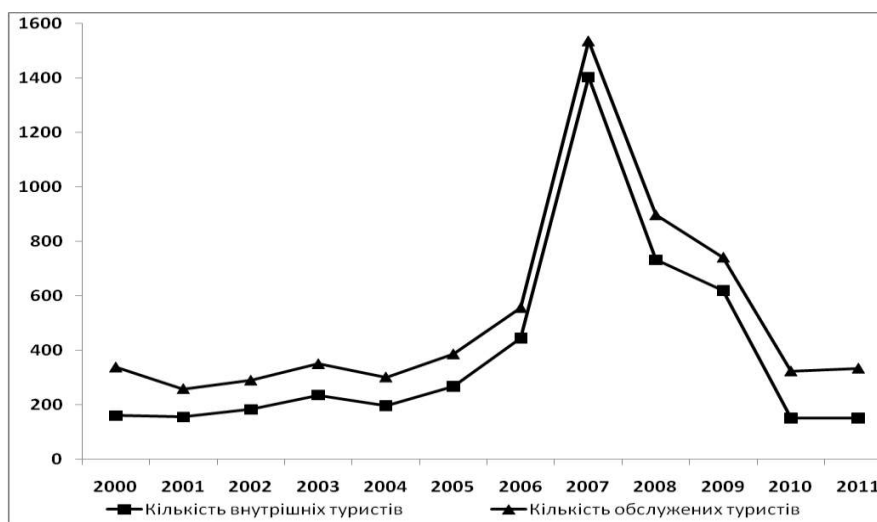
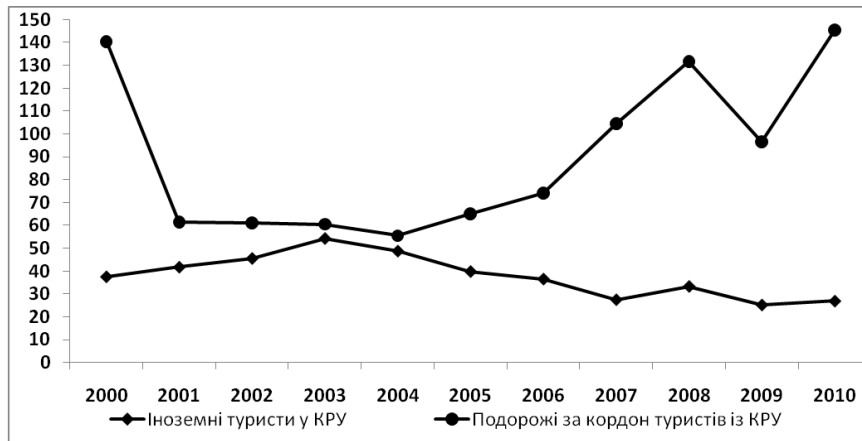

Рис. 2. Динаміка туристичних потоків у Карпатському регіоні України, тис. осіб

Зовсім іншими особливостями характеризується розвиток іноземного туризму в цьому регіоні. Це засвідчує рис. 3. Як видно, рівень потоків іноземних туристів у регіоні в цілому знизився. Цей процес розпочався у 2003 р. Зниження рівня потоків іноземних туристів за 2003–2010 рр., порівняно з 2000–2002 рр., відбулося майже вдвічі. У структурному відношенні зі всіх іноземних туристів, котрі відвідали Карпатський регіон у 2010 р., 36,7 % іноземців побували у Львівській області, 31,3 % – у Закарпатській, 16,8 % – в Івано-Франківській та 15,2 % – у Чернівецькій. Такі високі позиції Львівської [7] й Закарпатської областей пояснюються їхнім прикордонним положенням. Можна припустити, що проведення чемпіонату з футболу Євро-2012 змінить тенденцію зниження рівня потоків іноземних туристів на протилежну. Географічну структуру іноземного туризму в Карпатському регіоні становлять громадяни з Польщі (третина), РФ, Німеччини, Білорусі, США, Австрії, Італії. Привертає увагу антикореляція в часі кількості іноземних туристів до Карпатського регіону України й кількості поїздок за кордон з цього регіону.

Рис. 3. Динаміка міжнародного туризму у Карпатському регіоні України (КПУ), тис. осіб

Цікавою є динаміка потоків туристів у цілому, які відвідували Карпатський регіон упродовж 2000–2010 рр. (рис. 2). Як і у випадку з кількістю внутрішніх туристів, максимальне значення цього показника спостерігалось у 2007 р. До цього, впродовж 2000–2006 рр. відбувалися незначні зміни значення рівня зазначеного показника, воно коливалось у межах від 337 до 555 тис. осіб. Після 2007 р. до 2010 р. характерне поступове його зниження майже втричі. Близько 48 % усіх туристів, які були обслужені суб'єктами туристичної діяльності України в цьому регіоні, становили саме туристи Львівської області [7]. Відсоток туристів, які припали на всі інші адміністративні області, не перевищував 19,8 %.

Аналіз розвитку туризму в Карпатському регіоні доцільно продовжити характеристикою стану й рівня подорожей за кордон туристів – громадян України – з цього регіону (рис. 3). Варто зазначити, що максимальні значення цього показника спостерігались у 2000 р. (140,2 тис. осіб) та у 2010 р. (145,4 тис. осіб). За 2001–2009 рр. відбувалося доволі різке зниження рівня цього показника. Амплітуда коливань рівня цього показника за 2000–2010 рр. становила приблизно 2,6 раза. У 2010 р. 70,4 % подорожей туристів – громадян України – за кордон з цього регіону відбулись саме з Львівської області [7], 15,9 % – Чернівецької, 7,8 % – Закарпатської та 5,9 % – Івано-Франківської областей.

Окрім цього, існують територіальні відмінності в розподілі туристів за цілями відвідування областей регіону. Як свідчить табл. 1, у прикордонних областях і, як виняток, Івано-Франківській, дозволля, відпочинок та оздоровлення кількісно переважають інші цілі відвідування областей регіону. Лише в Чернівецькій області діловий туризм випереджає дозволля, відпочинок й оздоровлення та інші цілі відвідування.

Таблиця 1

Розподіл туристів за цілями відвідування областей Карпатського регіону, %

Область	Ціль відвідування		
	Дозволля, відпочинок, оздоровлення	Діловий туризм	Інші цілі
Львівська	65	34	1
Закарпатська	76	21	3
Івано-Франківська	70	25	5
Чернівецька	41	50	9

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розвиток міжнародного туризму в Карпатському регіоні є багатосторонньою проблемою, яка охоплює різні сторони суспільного життя. На нашу думку, опираючись на сучасні реалії розвитку туристичної індустрії та іноземного туризму в Карпатському регіоні доцільно було б включити в Державну програму соціально-економічного розвитку Карпатського регіону заходи, які б сприяли збільшенню кількості внутрішніх туристів, покращенню туристичної привабливості регіону для іноземних туристів, що, зі свого боку, посилює роль міжнародного туризму в суспільному розвитку регіону.

Список використаної літератури

1. Концептуальні основи перспективного розвитку рекреаційної індустрії в Карпатах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/kravciv1.htm

2. Мазур Ф. Ф. Соціально-економічні умови розвитку рекреаційної індустрії (на прикладі Карпатського регіону) : навч. посіб. / Мазур Ф. Ф. – К. : Центр учб. л-ри, 2005. – 96 с.
3. Перспективи розвитку міжнародного туризму в Карпатському регіоні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/guk2.htm.
4. Проблемы и перспективы развития туризма на территории украинских Карпат [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://tourlib.net/books_tourism/zazgarskaya3.htm.
5. Розвиток туристичної діяльності в Карпатському регіоні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2009_4/49.pdf.
6. Фактори стійкого розвитку підприємств у сегменті міжнародного туризму Карпатського регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/medjanyk.htm.
7. Туристичні потоки у Львівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/>.

Адреса для листування:
електр. пошта: hrystuna_pod@ukr.net.

Статтю подано до редколегії
15.10.2012 р.